

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ВОЈНОБЕЗБЕДНОСНОЈ АГЕНЦИЈИ И ВОЈНООБАВЕШТАЈНОЈ АГЕНЦИЈИ

Члан 1.

У Закону о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији („Службени гласник РС”, бр. 88/09 и 55/12 – УС) у члану 5. реч: „општебезбедносне” замењује се речју: „безбедносне”.

Члан 2.

У члану 6. ст. 1. и 2. мењају се и гласе:

„У оквиру безбедносне заштите Министарства одбране и Војске Србије, послови које ВБА обавља су:

- 1) безбедносна заштита снага, објеката, средстава и активности;
- 2) безбедносна заштита тајних података;
- 3) персонална безбедност (безбедносна провера лица и издавање безбедносних сертификата за лица којима је приступ тајним подацима потребан ради обављања функције или радних дужности у ВБА и ВОА);
- 4) индустријска безбедност;
- 5) безбедносна заштита информационо-телекомуникационих система;
- 6) безбедносна заштита других субјеката система одбране;
- 7) остали послови и задаци безбедносне заштите.

У оквиру контраобавештајне заштите, ВБА:

- 1) открива, прати и онемогућава обавештајно деловање, субверзивне и друге активности страних држава, страних организација, група или лица усмерених против Министарства одбране и Војске Србије;
- 2) открива, прати и онемогућава унутрашњи и међународни тероризам, екстремизам и друге облике организованог насиља усмерених против Министарства одбране и Војске Србије;
- 3) открива, истражује и прикупља доказе за кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, кривична дела организованог криминала, кривично дело прање новца, као и кривична дела корупције (злоупотреба службеног положаја, трговина утицајем, примање мита и давање мита) и ако нису резултат деловања организоване криминалне групе, унутар Министарства одбране и Војске Србије;
- 4) открива, истражује и прикупља доказе за кривична дела којима се угрожавају тајни подаци и кривична дела против безбедности рачунарских података, прописана Кривичним закоником, законом којим се уређује тајност података, као и другим законима када су наведена кривична дела усмерена против Министарства одбране и Војске Србије;

- 5) планира, организује и спроводи контраобавештајну заштиту лица, објеката, активности и тајних података Министарства одбране и Војске Србије;
- 6) прикупља, анализира, обрађује и процењује контраобавештајне податке из своје надлежности;
- 7) обавља и друге контраобавештајне послове и задатке.”

После става 4. додаје се став 5. који гласи:

„Начин обављања безбедносне провере из става 4. тачка 7) овог члана уређује министар одбране, у складу са законом.”

Члан 3.

После члана 8. додају се чл. 8а, 8б и 8в који гласе:

„Члан 8а

ВБА може прикупљати податке од лица са којима је успостављена тајна сарадња.

Члан 8б

ВБА и Војска Србије међусобно сарађују и размењују податке.

Члан 8в

ВБА прикупља обавештења, ради обављања послова из своје надлежности, од запослених у Министарству одбране и припадника Војске Србије и остварује увид у документацију и податке Министарства одбране и Војске Србије. ”

Члан 4.

У члану 9. став 1. после речи: „организације које врше јавна овлашћења” запета и речи: „Војска Србије” бришу се, а после речи „документацију”, додају се речи: „као и приступ другим подацима од значаја за примену овлашћења ВБА.”

Став 2. мења се и гласи:

„Ако подаци из регистра и других збирки података представљају тајни податак, субјекти из става 1. овог члана, осим служби безбедности и полиције, дужни су да омогуће ВБА увид у ове регистре и збирке података, у складу са законом којим се уређује тајност података.”

После става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„Руководиоци и запослени у државним органима, организацијама и службама, органима аутономних покрајина, јединицама локалне самоуправе, организацијама које врше јавна овлашћења, правним лицима и припадници Војске Србије, дужни су да као тајни податак чувају сва сазнања о предмету интересовања ВБА. ”

Досадашњи став 3. постаје став 4.

Члан 5.

У члану 11. став 2. после тачке додају се речи:

„Подаци који су прикупљени применом посебних поступака и мера у превентивне сврхе не могу се користити као доказ у кривичном поступку.”

Члан 6.

У члану 12. став 1. мења се и гласи:

„Посебни поступци и мере тајног прикупљања података из надлежности ВБА (у даљем тексту: посебни поступци и мере) су:

- 1) оперативни продор у организације, групе и институције;
- 2) тајно прибављање и откуп докумената и предмета;
- 3) тајни увид у евиденције података, у складу са законом;
- 4) тајно праћење и надзор лица на отвореном простору и јавним местима уз коришћење техничких средстава;
- 5) тајни електронски надзор телекомуникација и информационих система ради прикупљања задржаних података о телекомуникационом саобраћају, без увида у њихов садржај;
- 6) тајно снимање и документовање разговора на отвореном и у затвореном простору уз коришћење техничких средстава;
- 7) тајни надзор садржине писама и других средстава комуницирања, укључујући и тајни електронски надзор садржаја телекомуникација и информационих система;
- 8) тајни надзор и снимање унутрашњости објеката, затворених простора и предмета.”

Члан 7.

Члан 13. мења се и гласи:

„Члан 13.

Посебни поступци и мере из члана 12. тач. 1) до 4) овог закона предузимају се на основу налога директора ВБА или овлашћеног службеног лица ВБА које он овласти.

О издатим налозима из става 1. овог члана води се евиденција.”

Члан 8.

После члана 13. додаје се члан 13а који гласи:

„Члан 13а

Посебан поступак и мера из члана 12. став 1. тачка 5) овог закона предузима се на основу образложене одлуке надлежног вишег суда.

За доношење одлуке из става 1. овог члана надлежан је виши суд у седишту апелационог суда за подручје апелационог суда на чијем подручју се припрема или је предузета радња чије је откривање, праћење и онемогућавање у надлежности ВБА.

Председник Вишег суда одређује судије овлашћене за доношење одлуке из става 1. овог члана.

Писани предлог за примену посебног поступка и мере из члана 12. став 1. тачка 5) овог закона директор ВБА или овлашћено службено лице ВБА које он овласти подноси надлежном Вишем суду.

Судија из става 2. овог члана без одлагања, а најкасније у року од 8 сати, доноси одлуку за примену посебног поступка и мере из члана 12. став 1. тачка 5) овог закона и доставља је ВБА.

Предлог из става 4. овог члана, односно одлука из става 1. овог члана садржи назив посебног поступка и мере из члана 12. став 1. тачка 5) овог закона, податке о лицу, групи и организацији према којима ће се примењивати посебан поступак и мера, разлоге због којих се посебан поступак и мера спроводи, као и место и рок трајања примене.

Након добијања одлуке суда, директор ВБА или овлашћено службено лице ВБА које он овласти издаје налог за примену посебног поступка и мере.

Предлог, одлука и налог за примену посебног поступка и мере представљају тајну. Службена и друга лица која учествују у поступку одлучивања и предузимања посебног поступка и мере дужна су да чувају као тајну све податке које су при томе сазнала.”

Члан 9.

Члан 14. мења се и гласи:

„Члан 14.

Посебни поступци и мере из члана 12. тач. 6) до 8) овог закона предузимају се на основу писане и образложене одлуке Врховног касационог суда.

Председник Врховног касационог суда одређује судије овлашћене за доношење одлуке из става 1. овог члана.

Писани предлог за примену посебних поступака и мера из члана 12. тач. 6) до 8) овог закона директор ВБА подноси Врховном касационом суду.

Судија из става 2. овог члана без одлагања, а најкасније у року од 24 сата, доноси одлуку поводом предлога за примену посебних поступака и мера и доставља је ВБА.

Након добијања одлуке суда о примени посебног поступка и мере, директор ВБА издаје налог за примену посебног поступка и мере.

Одлука из става 1, предлог из става 3. и налог из става 5. овог члана, садрже назив посебног поступка и мере које ће се примењивати, податке о лицу, групи и организацији према којима ће се примењивати посебан поступак и мера, разлоге због којих се посебан поступак и мера спроводе, као и место и рок трајања примене.

Предлог, одлука и налог за примену посебног поступка и мере из става 6. овог члана представљају тајну. Службена и друга лица која учествују у поступку одлучивања и предузимања посебног поступка и мере дужна су да чувају као тајну све податке које су при томе сазнала.”

Члан 10.

Члан 15. мења се и гласи:

„Члан 15.

Када разлози хитности то захтевају, а посебно у случајевима унутрашњег и међународног тероризма, директор ВБА може да наложи почетак примене посебног поступка и мере из члана 12. тачка 5) овог закона уз претходно прибављену сагласност надлежног судије из члана 13а став 2. овог закона и посебних поступака и мера из члана 12. тач. 6) до 8) овог закона уз претходно прибављену сагласност надлежног судије из члана 14. став 2. овог закона.

Судија из става 1. овог члана, на основу поднетог предлога за примену посебних поступака и мера, доноси одлуку о наставку примене одговарајућих мера, односно њиховој обустави у року од 24 сата од почетка њихове примене.

Ако надлежни судија не одобри примену посебних поступака и мера у року од 24 сата у складу са ставом 2. овог члана, директор ВБА је дужан да одмах прекине њихову примену и наложи комисијско уништавање прикупљених података, а записник о томе достави надлежном суду из члана 13 а став 1. и члана 14. став 1. овог закона.”

Члан 11.

Члан 17. мења се и гласи:

„Члан 17.

Посебни поступци и мере тајног прикупљања података из члана 12. тач. 1) до 4) овог закона примењиваће се све док постоје разлози за њихову примену.

Посебни поступци и мере тајног прикупљања података из члана 12. тач. 5) до 8) овог закона, по одлуци надлежног судије из члана 13а став 2. и члана 14. став 2. овог закона, могу се примењивати шест месеци, а на основу новог предлога могу се продужити још једанпут, најдуже на шест месеци.

О примени посебних поступака и мера из члана 12. тач. 5) до 8) овог закона, израђује се и доставља обавештење о окончању примене мере надлежном судији из става 2. овог члана.”

Члан 12.

Члан 19. став 2. бројеви: „5) до 9)“ замењују се бројевима: „4) до 8)“.

Члан 13.

У члану 20. реч: „налогом“ замењује се речју: „одлуком“.

Члан 14.

Члан 31. мења се и гласи:

„Члан 31.

ВБА установљава и води збирке и регистре личних и других података, као и документа о тим подацима.

ВОА установљава и води збирке и регистре података из своје надлежности.

Збирке и регистри података, као и документа из ст. 1. и 2. овог члана представљају тајне податке, у складу са законом којим се уређује тајност података.

Ако ВБА или ВОА дође у посед података и информација из надлежности других служби безбедности и полиције, дужна је да им те податке достави.

Ако подаци и информације нису из надлежности органа из става 4. овог члана, ВБА или ВОА је дужна да их неодложно уништи у року од 30 дана, о чему ће комисија сачинити записник.”

Члан 15.

У члану 30. став 2, члану 35. став 2, члану 58. став 2. и члану 60. ст. 1. и 2. речи: „заштита тајних података” у одређеном падежу, замењују се речима: „тајност података” у одговарајућем падежу.

Члан 16.

У члану 39. став 1. после речи: „Акта о унутрашњем уређењу и систематизацији ВБА и ВОА” додају се запета и речи: „као и о начину њиховог рада”.

У члану 39. став 2. речи: „функционисања представља државну тајну”, замењују се речима: „рада означавају се одговарајућим степеном тајности, у складу са прописима који уређују тајност података.”

Члан 17.

Члан 56. мења се и гласи:

„Члан 56.

Начин извршавања послова и задатака из члана 54. овог закона уређује министар одбране.”

Члан 18.

У члану 57. после става 4. додаје се став 5. који гласи:

„Начин вршења унутрашње контроле ВБА, односно ВОА, као и друга питања од значаја за њен рад уређује министар одбране.”

Члан 19.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредбама члана 97. став 1. тач. 1. и 4. Устава Републике Србије којима је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује одбрану и безбедност Републике Србије и њених грађана.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Рад војних служби безбедности уређен је Законом о основама уређења служби безбедности Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 116/07 и 72/12) и Законом о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији („Службени гласник РС”, бр. 88/09 и 55/12 – УС).

После доношења одлуке Уставног суда број IУз-1218/2010 којом је утврђено да одредбе члана 13. став 1, у вези са чланом 12. став 1. тачка б) и члана 16. став 2. Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији нису у сагласности са Уставом и престају да важе од 1. јуна 2012. године, искључена је могућност примене посебног поступка и мере из члана 12. став 1. тачка б. Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији „тајни електронски надзор телекомуникација и информационих система ради прикупљања података о телекомуникационом саобраћају и локацији корисника, без увида у њихов садржај”, због чега је у знатној мери отежан и успорен превентивни рад ВБА на безбедносној и контраобавештајној заштити Министарства одбране и Војске Србије, што је основни разлог за доношење овог закона.

Примена наведеног посебног поступка и мере и даље је неопходна у оперативном раду ВБА јер представља један од значајнијих инструмената безбедности у демократској пракси која је постала правно неминовна у супростављању тероризму, организованом криминалу и корупцији и зато је било неопходно да се хитно изнађу нова адекватна законска решења за превазилажење насталог проблема.

Предложена решења заснивају се на мишљењу носилаца највиших правосудних функција која су изнета на заједничком састанку са представницима Министарства одбране, односно ВБА, упоредним искуствима и потреби праксе.

Разлог за доношење овог закона је и у постизању оптималног склада и равнотеже између интереса оперативности и ефикасности примене наведеног посебног поступка и мере и заштите људских права и слобода која је загарантована Уставом Републике Србије.

Разлог за доношење овог закона је и потреба терминолошког усаглашавања појединих његових одредби са одредбама закона којима су уређени тајност података и електронске комуникације.

Осим тога, разлог доношења овог закона је садржан и у потреби прописивања директних правних основа за доношење појединих подзаконских аката за спровођење Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији.

Циљеви који се овим законом постижу су:

1) јачање заштите интереса националне безбедности Републике Србије од значаја за одбрану;

2) прописивање функционално оптималних механизма и процедура имплементацијом највиших стандарда судске заштите људских права и слобода грађанина приликом примене наведеног посебног поступка и мере.

Разматране су могућности да се настали проблем реши и без доношења овог закона и при томе је закључено да је у питању материја која мора да буде прописана законом и да то представља најбољи начин за решавање насталог проблема.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Уз члан 1.

Предложеним решењем врши се термилошко усклађивање са садржином послова безбедносне заштите које обавља ВБА, а који су таксативно набројани у члану 6. став 1. овог закона.

Уз члан 2.

Предложеним решењима прецизира се које послове обухвата појам „безбедносне заштите” и појам „контраобавештајне заштите”, врши се усклађивање са одредбама Кривичног законика, закона који регулише област тајности података и других закона и предлаже се овлашћење министра одбране за доношење подзаконског акта којим се уређује начин обављања безбедносних провера, у складу са законом.

Уз члан 3.

Одредбом члана **8а** предлаже се стандардно овлашћење службе безбедности за прикупљање података од лица са којима је успостављена тајна сарадња.

Одредбама члана **8б** предлаже се да, ВБА и Војске Србије међусобно сарађују и размењују податке.

Одредбама **8в** предлаже се да ВБА прикупља обавештења, ради обављања послова из своје надлежности, од запослених у Министарству одбране и припадника Војске Србије и остварује увид у документацију и податке Министарства одбране и Војске Србије.

Уз члан 4.

Сврха предложеног решења у ставу 1. овог члана је да одредба члана 9. став 1. Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији прописује само дужности субјеката изван система одбране у вези са остваривањем увида у регистре, збирке података, електронску базу података и другу службену документацију, као и приступ другим подацима од значаја за примену овлашћења ВБА, док се материја која се односи на Војску Србије уређује предложеним чланом 8в овог закона.

Одредба става 2. овог члана је предложена ради усклађивања са одредбама закона којима се уређује тајност података, а допуном у ставу 3. овог члана обезбеђује се да се интересовање ВБА за одређене податке ради обављања послова из њене надлежности посматра и штити као тајни податак.

Уз члан 5.

Предложеним решењем прецизира се да се подаци који су прикупљени применом посебних поступака и мера не могу користити као доказ у кривичном поступку, односно наглашен је њихов превентивни карактер.

Уз члан 6.

Предложеним решењем смањује се број посебних поступака и мера, њихови називи се прецизирају имајући у виду савремена упоредна решења и врши се усаглашавање са појмовима из одредби закона којима се уређују електронске комуникације.

Уз члан 7.

Предложеним решењем врши се усаглашавање са Одлуком уставног суда, Број луз-1218/2012 од 24. маја 2012. године („Службени гласник РС”, број 55/12).

Уз члан 8.

Предложено решење усаглашено је са Одлуком Уставног суда, Број луз-1218/2012 од 24. маја 2012. године („Службени гласник РС”, број 55/12) тако да тајни електронски надзор телекомуникација и информационих система ради прикупљања задржаних података о телекомуникационом саобраћају, без увида у њихов садржај, може да се врши само на основу одлуке суда. Решење садржи начин и поступак доношења наведене одлуке и њиме се предлаже се да одлуку за примену наведеног посебног поступка и мере доноси виши суд у седишту апелационог суда за подручје апелационог суда на чијем подручју се припрема или је предузета радња чије је откривање, праћење и онемогућавање у надлежности ВБА. Разлог за предлагање наведеног решења је што се овим посебним поступком и мером мање задире у људска права и слободе па тај ниво контроле законитости њеног одобравања представља довољну гаранцију заштите Уставом зајемчених људских права и слобода грађана. У питању је посебан поступак и мера која се примењује у превентивном оперативном раду и стога је наведено решење и целисходно

Уз члан 9.

Предложеним решењем прецизира се поступак примене посебних поступака и мера из надлежности Врховног касационог суда, а имајући у виду члан 7. овог закона.

Уз члан 10.

Предложеним решењем прецизира се поступак примене посебних поступака и мера из надлежности вишег суда и Врховног касационог суда у случају када разлози хитности то захтевају, а посебно у случајевима унутрашњег и међународног тероризма, а имајући у виду чл. 7. и 9. овог закона.

Уз члан 11.

Предложеним решењем врши се усаглашавање са одредбама чл. 7. и 9. овог закона и прописује обавезу ВБА да извести о окончању примене мере надлежног судију који је одобрио њену примену.

Уз члан 12.

Предложеним решењем врши се усаглашавање са предложеном одредбом члана 7. овог закона.

Уз члан 13.

Предложеним решењем врши се термилошко усаглашавања са одредбама овог закона по којима суд доноси одлуку, а не налог.

Уз члан 14.

Предложеним решењем врши се усаглашавање са одредбама закона којим се уређује тајност података и прописује се дужност ВБА да ако дође у

посед података из надлежности других служби безбедности и полиције, да им податке достави, односно да их уништи ако нису из надлежности наведених органа.

Уз члан 15.

Предложене термилошке измене у чл. 30, 35, 58. и 60. Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији представљају усаглашавање ових одредби са одредбама закона којим се уређује тајност података.

Уз члан 16.

Предложеним решењем у ставу 1. овог члана, прецизира се овлашћење министра одбране за уређивање начина рада ВБА и ВОА.

Одредба става 2. овог члана је предложена ради усклађивања са одредбама закона којима се уређује тајност података.

Уз члан 17.

Предложеним решењем врши се усаглашавање одредбе члана 56. са одредбама члана 54. став 1. и члана 57. Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији.

Уз члан 18.

Предложеним решењем предлаже се овлашћење министра одбране за доношење подзаконског акта којим се прописује начин вршења унутрашње контроле ВБА, односно ВОА.

Уз члан 19.

Предложеним решењем уређује се ступање на снагу овог закона.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна додатна финансијска средства.

V. РАЗЛОГ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

На основу члана 167. Пословника Народне скупштине Републике Србије („Службени гласник РС”, број 20/12 – пречишћен текст), предлаже се Народној скупштини доношење овог закона по хитном поступку.

Доношење овог закона по хитном поступку предлаже се јер се њиме уређују питања која су настала после доношења наведене одлуке Уставног суда, а недоношење закона по хитном поступку могло би да проузрокује штетне последице по безбедност Републике Србије, односно штетне последице по безбедносну и контраобавештајну заштиту Министарства одбране и Војске Србије.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

За овај закон није потребно припремити анализу ефеката закона, с обзиром на то да се овим законом не стварају додатне обавезе за привредне и друге субјекте.